
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА,
ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

УДК 349.41

П. Ф. КУЛИНИЧ,
доктор юридичних наук

**ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА УКРАЇНИ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Досліджуються питання формування правових засад діяльності Держземагентства України у кінці ХХ – на початку ХХІ століть. Доводиться, що у його правовому статусі наявні функції, здійснення яких недоцільно покласти на один орган влади, оскільки це породжує конфлікт інтересів. Обґрунтовуються пропозиції щодо вдосконалення правового статусу Держземагентства України.

Ключові слова: земельна політика, Держземагентство, сільськогосподарські землі, конфлікт інтересів.

Кулинич П. Ф. Правовой статус Госземагентства Украины: становление, развитие и пути совершенствования

Исследуются вопросы формирования правовых основ деятельности Госземагентства Украины в конце ХХ – в начале ХХІ столетий. Доказывается, что в его правовом статусе присутствуют функции, осуществление которых нецелесообразно возлагать на один орган власти, поскольку это порождает конфликт интересов. Обосновываются предложения по совершенствованию правового статуса Госземагентства Украины.

Ключевые слова: земельная политика, Госземагентство, сельскохозяйственные земли, конфликт интересов.

Kulynich P. F. Legal status of State Land Agency of Ukraine: formation, development and the ways of improvement

Development of legal basis for State Land Agency of Ukraine's activity at the end of ХХ – at the beginning of ХХІ centuries is investigated. It is pointed out, that its legal status comprises functions, that are not reasonable to define for one state body because of the conflict of interests. The proposals regarding improvement of legal status of State Land Agency of Ukraine are substantiated.

Key words: land policy, State Land Agency, agricultural land, conflict of interests.

Важливою особливістю правової інфраструктури регулювання земельних відносин в Україні з моменту здобуття незалежності є створення в системі виконавчої влади та діяльність спеціалізованого органу з питань регулювання земельних ресурсів. Так, у 1991 р., коли в Україні було взято курс на проведен-

ня масштабної земельної реформи, в структурі Уряду України створено Державний комітет України з питань земельної реформи, який вже через два роки реорганізовано у Державний комітет України по земельних ресурсах (Держкомзем України). Слід відзначити, що роки земельного реформування стали свого роду «золотим віком» для Держкомзему України. Адже з розвитком земельної реформи, ускладненням її завдань синхронно і пропорційно розширювалися функції цього органу влади та його компетенція.

Метою даної статті є дослідження правових питань формування та аналіз змісту повноважень центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів (Держкомзему України, Держземагентства України) на предмет їх відповідності таким ключовим завданням державної земельної політики України, як створення ефективної системи органів державного управління земельними ресурсами та забезпечення реалізації прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб у земельних правовідносинах.

Слід відзначити, що проблематика правового забезпечення діяльності державних органів влади у сфері регулювання земельних відносин була предметом дослідження у вітчизняній юридичній та іншій спеціальній літературі. Зокрема, науковцями досліджувалися питання правового статусу держави як суб'єкта земельних правовідносин¹, підвищення ефективності державного управління у сфері використання і охорони земель², участі органів публічної влади у регулюванні земельних відносин³ тощо. Водночас дана проблематика досі залишається малодослідженою. Очевидно, юридична наука ще не запропонувала цілісного і системного розв'язання проблеми формування повноважень і компетенції органів влади на сучасному етапі розвитку земельних відносин в Україні. Тому дослідження зазначеної проблематики – одне з актуальних завдань науки земельного права.

Слід відмітити, що в наукових публікаціях з питань розвитку правового статусу Держкомзему України можна виділити дві основні позиції. Перша з них полягає у необхідності максимального розширення повноважень цього органу виконавчої влади у сфері регулювання земельних відносин. Зокрема, в літературі висловлені пропозиції щодо його перетворення у Міністерство⁴ або Національне агентство нерухомості зі статусом, аналогічним статусові Національного банку України⁵.

Інша позиція щодо доцільного правового статусу Держкомзему (Держземагентства) України полягає у тому, що концентрація зазначеним органом влади великої кількості повноважень негативно позначалася на змісті земельної політики України, обумовивши її «держкомземоцентричний» характер. «Держкомземоцентризм» як істотна вада сучасної земельної політики України проявляється у чітко вираженій тенденції до концентрації в однойменному органі влади – Держкомземі України – всіх повноважень у галузі державного регулювання земельних відносин, включаючи й ті, які з огляду на їх суспільний характер та юридичний зміст не можуть здійснюватися одним і тим же органом влади через небезпеку виникнення правової ситуації, яка в законодавстві західних країн чітко визначена як «конфлікт інтересів»⁶. Зазвичай конфлікт інтересів у сфері державного управління проявляється у тому, що характер

здійснення однієї функції органу влади тією чи іншою мірою є залежним від іншої його функції або підпорядкований їй до такої міри, що це, в кращому випадку, знижує ефективність управлінської діяльності цього органу, а в гіршому – паралізує цю діяльність, не забезпечує досягнення цілей, які задекларовані у державних рішеннях як цілі діяльності відповідного органу влади.

Як свідчить досвід розвитку земельного законодавства України, саме «держкомземоцентризм» став визначальною рисою формування правового статусу Держкомзему України у 90-х роках ХХ століття – на початку ХХІ століття. Апогей такого розвитку правового статусу Держкомзему України настав у першій половині першої 2000-х років, коли після прийняття 25 жовтня 2001 р. та введення в дію 1 січня 2002 р. чинного Земельного кодексу України⁷ Держкомзем України мав забезпечити розробку для прийняття парламентом цілої низки нових законодавчих актів з питань регулювання земельних відносин. Саме за активної участі Держкомзему України були розроблені і затверджені Верховною Радою України закони України «Про землеустрій»⁸ (22 травня 2003 р.), «Про охорону земель»⁹ (19 червня 2003 р.), «Про державний контроль за використанням та охороною земель»¹⁰ (19 червня 2003 р.), «Про оцінку земель»¹¹ (11 грудня 2003 р.), «Про державну експертизу землевпорядної документації»¹² (17 червня 2004 р.), «Про державну реєстрацію речових на нерухоме майно та їх обмежень»¹³ (1 липня 2004 р.) та деякі інші законодавчі акти. Кожним із цих законів на Держкомзем України покладалося здійснення нових функцій у галузі регулювання земельних відносин та додавалися відповідні владні повноваження¹⁴. Причому в ряді випадків Держкомзем України отримував додаткові повноваження за рахунок звуження або навіть позбавлення органів місцевого самоврядування повноважень у сфері регулювання земельних відносин на їхній території¹⁵.

Таким чином, до 2005 р. Держкомзем України сконцентрував надзвичайно широке коло повноважень у сфері регулювання земельних відносин. Якщо уважно проаналізувати зміст покладених на нього функцій, то неважко помітити, що з прийняттям Закону «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» Держкомзем отримав монопольний контроль за відведенням (формуванням) земельних ділянок (через державну землевпорядну експертизу та ліцензування землевпорядних організацій), право внесення відомостей про сформовані земельні ділянки до Державного земельного кадастру, прийняття участі у проведенні експертної оцінки земельних ділянок як предмета трансакцій, реєстрації від імені держави земельних ділянок та прав на них і, нарешті, право здійснення від імені держави надвідомчого контролю за використанням та охороною земель, який включає і контроль за реалізацією земельного законодавства. Цілком очевидно, що така концентрація повноважень в Держкомземі України створювала правові передумови для зловживань в сфері земельних відносин, оскільки Держкомзем, здійснюючи землеустрій та реєструючи права на землю, фактично контролював від імені держави власні ж дії. Крім того, концентрація в Держкомземі України зазначених функцій поставила під загрозу забезпечення земельних прав громадян та юридичних осіб. Так, наприклад, для того, щоб оскаржити неправомірні дії органу Держкомзе-

му у сфері державної реєстрації прав на землю, відповідна особа повинна була надати відповідні докази (довідки, карти, схеми тощо), які можна було отримати тільки у тих же органах земельних ресурсів. Однак проти «своїх» посадові особи органів земельних ресурсів не свідчили. Нарешті, монопольне становище Держкомзему України у сфері регулювання земельних відносин особливо негативно позначилося і на функціонуванні ринку земель та стані законності у сфері земельних відносин у нашій країні.

Отже, прийняття вищезазначених законодавчих актів у галузі регулювання земельних відносин породило проблему конфлікту інтересів, яка була зумовлена концентрацією в Держкомземі таких функцій, як організація землеустрою, ведення Державного земельного кадастру, реєстрація прав на земельні ділянки та здійснення державного контролю за використанням і охороною земель. Цілком очевидно, що поєднання деяких із них в одному органі є неприпустимим. Тому в Україні назріла необхідність удосконалення правового статусу Держкомзему України шляхом уточнення його функцій таким чином, щоб відновити баланс повноважень різних органів влади у сфері регулювання земельних відносин, в тому числі й відносин, що складаються в процесі ринкового обігу земельних ділянок.

Певною мірою таке вдосконалення правового статусу Держземагентства України відбулося з прийняттям Закону України від 11 лютого 2010 р. № 1878-VI «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» та інших законодавчих актів України»¹⁶ та Указу Президента України від 9 грудня 2010 р. «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»¹⁷. Цими нормативно-правовими актами Державне агентство земельних ресурсів України (Держземагентство України), створене на базі Держкомзему України, було позбавлене повноважень щодо здійснення державної реєстрації прав на земельні ділянки та інше нерухоме майно, а також повноважень щодо здійснення державного контролю за використанням та охороною земель.

Проте, незважаючи на втрачені повноваження, Держземагентство України залишається провідним органом виконавчої влади з погляду впливу на регулювання земельних відносин, оскільки воно продовжує мати значні повноваження у цій сфері. Так, на Держземагентство покладено здійснення: 1) ліцензування землевпорядних і землеоціночних організацій (стаття 26 Закону України «Про землеустрій»), а з 4 грудня 2012 р. – сертифікації інженерів-землевпорядників (Закон України від 2 жовтня 2012 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт»¹⁸); 2) погодження проектів землеустрою (ст. 186¹ Земельного кодексу України); 3) державної експертизи землевпорядної документації (Закон України «Про державну експертизу землевпорядної документації»); 4) ведення Державного земельного кадастру, в тому числі державної реєстрації земельних ділянок (Закон України «Про Державний земельний кадастр»¹⁹); 5) моніторингу земель (статті 191, 192 Земельного кодексу України); 6) вирішення земельних спорів за межами населених пунктів (статті 158–159 Земельного кодексу України).

На наш погляд, подолання «держкомземоцентризму» у державній земельній політиці України можна здійснити шляхом передачі покладених на Держкомзем України функцій державного регулювання земельних відносин іншим органам влади: Міністерству охорони навколишнього природного середовища України, Міністерству аграрної політики та продовольства України, Державній службі геодезії, картографії та кадастру тощо. Врешті-решт такий орган влади, як Держкомзем, не є обов'язковим елементом у структурі державної виконавчої влади країни. Про це свідчить той факт, у західноєвропейських країнах такого органу виконавчої влади немає і ніколи не було. А практично у всіх пострадянських країнах, де подібний орган влади існував, він був або ліквідований, або ж глибоко реорганізований, а його функції передані іншим органам влади. Однак в Україні цей досвід ігнорується.

Водночас з 1 січня 2013 р. правовий статус Держземагентства України знову зазнає істотних змін. Цього разу йдеться не про скорочення, а про значне розширення його повноважень. Воно полягає у тому, що Законом України від 6 вересня 2012 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності»²⁰ ряд повноважень щодо розпоряджання землями державної власності відібрано у районних та обласних державних адміністрацій та передано Держземагентству України і його територіальним органам – обласним, міським, районним управлінням та відділам. Зокрема, в цьому Законі статтю 122 Земельного кодексу України («Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування») викладено в новій редакції. Згідно з частиною 4 цієї статті центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи наділяються повноваженнями передавати земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, крім випадків, визначених частиною 8 цієї статті, у власність або у користування для всіх потреб. А частина 8 статті 122 Земельного кодексу України (у новій редакції) передбачає, що право передачі земель сільськогосподарського призначення державної власності до статутного капіталу державного земельного банку, який стовідсотково належить державі та не підлягає приватизації, має виключно Кабінет Міністрів України.

Таким чином, частина 4 нової редакції статті 122 Земельного кодексу України передбачає, що з 1 січня 2013 р. лише Держземагентство України та його територіальні органи мають право надавати землі сільськогосподарського призначення, які перебувають у державній власності, громадянам та юридичним особам України: а) громадянам – для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва; б) сільськогосподарським підприємствам – для ведення товарного сільськогосподарського виробництва; в) сільськогосподарським науково-дослідним установам та навчальним закладам, сільським професійно-технічним училищам та загальноосвітнім школам – для дослідних і навчальних цілей, пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства; г) несільськогосподарським підприємствам, устано-

вам та організаціям, релігійним організаціям і об'єднанням громадян – для ведення підсобного сільського господарства; г) оптовим ринкам сільськогосподарської продукції – для розміщення власної інфраструктури.

До того ж слід відзначити, що згідно з п. 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» з 1 січня 2013 р. землі державної та комунальної власності в Україні вважаються розмежованими. А це означає, що Держземагентство України та його територіальні органи матимуть право надавати у власність та користування не тільки земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, які розташовані за межами населених пунктів, а також і земельні ділянки в межах сіл, селищ та міст.

В зв'язку з цим виникає питання, як вищезазначені нововведення щодо розширення повноважень Держземагентства України вплинуть на стан проблеми конфлікту інтересів у сфері державного управління земельними ресурсами. На наш погляд, з 1 січня 2013 р. дана проблема загостриться. Справа в тому, що до прийняття Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» Держземагентство України та його територіальні органи виконували певні контрольні функції щодо рішень про надання земель державної власності у власність та користування громадян і юридичних осіб, які приймалися органами виконавчої влади загальної компетенції – районними та обласними державними адміністраціями. Адже при прийнятті таких рішень державні органи земельних ресурсів перевіряли відповідність рішень обласних і районних адміністрацій з питань надання земельних ділянок державної власності у приватну власність та користування через механізми погодження проектів землеустрою та здійснення державної експертизи землепорядної документації. Саме за допомогою цих механізмів Держземагентство України та його територіальні органи, які, до речі, не підпорядковані місцевим державним адміністраціям, могли виявляти порушення норм земельного законодавства України ще на стадіях розробки проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок. Тим самим Держземагентство України мало змогу забезпечувати реалізацію принципів законності та обґрунтованості при прийнятті обласними та районними державними адміністраціями рішень про передачу земель державної власності у приватну власність, оренду, постійне користування тощо.

Однак з 1 січня 2013 р., коли Держземагентство України та його територіальні органи будуть самі приймати рішення про передачу земель сільськогосподарського призначення, які перебувають у державній власності, у приватну власність та в користування і самі ж будуть погоджувати відповідні проекти землеустрою та проводити щодо них державну експертизу землепорядної документації, буде порушено «баланс противаг» відомчих інтересів. Тобто весь ланцюг оцінки рішень щодо відведення земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності буде замкнено на Держземагентстві України. В такому разі останнє буде фактично безконтрольно розпо-

ряджатися сільськогосподарським земельним фондом, який перебуває у власності держави, що навряд чи сприятиме зниженню рівня корупції у діяльності державних органів земельних ресурсів.

Крім того, вищезазначене нововведення породжує ще одну юридичну проблему. Вона полягає у розмежуванні повноважень Держземагентства України та Державного земельного банку, до статутного фонду (капіталу) якого Кабінет Міністрів України має намір передавати землі державної власності, в тому числі й землі сільськогосподарського призначення. При цьому в основу задуму щодо передачі державних земель до статутного фонду Державного земельного банку було покладено намагання «закріпити» ці землі за банком як за їх власником з тим, щоб лише банк міг ними розпоряджатися – продавати, передавати в оренду тощо. Однак передача земель державної власності до статутного фонду Державного земельного банку не розв'язує даної проблеми. По-перше, вона не тягне за собою зміну власника земель: як до, так і після такої передачі зазначені землі продовжують перебувати у власності держави. По-друге, після передачі до статутного фонду Державного земельного банку земель сільськогосподарського призначення, які перебувають у власності держави, такі землі не втраять свою підвідомчість Держземагентству України. Тому це Агентство та його територіальні органи матимуть право розпоряджатися цими землями шляхом надання їх у власність та користування і після передачі їх до статутного капіталу Державного земельного банку. Очевидно, «подвійна» підвідомчість сільськогосподарських земель державної власності спричинить щонайменше конкуренцію між Держземагентством України та Державним земельним банком у сфері розпорядження такими землями.

Нарешті, нова редакція статті 122 Земельного кодексу України має ще одну юридичну ваду. Так, згідно з частиною 4 цієї статті, центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи наділяються правом передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у власність або у користування, не розмежовуючи, в яких випадках такі землі передаються у власність та користування за рішенням самого Держземагентства України, а в яких – за рішеннями його обласних, районних та міських управлінь (відділів). Очевидно, розробники нової редакції статті 122 Земельного кодексу України розраховували на те, що повноваження державних органів земельних ресурсів на національному, обласному, районному (міському) рівнях будуть розмежовані підзаконним нормативно-правовим актом – Указом Президента України, який має затверджувати положення про центральні органи виконавчої влади. Однак таке розмежування уявляється неможливим з правової точки зору. Справа в тому, що статтею 14 Конституції України встановлено, що право власності на землю набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Це означає перш за все, що саме законом має бути визначена компетенція органів влади, які здійснюють реалізацію права власності на землю.

Слід відзначити, що з 1 січня 2013 р. вступив у дію Закон України «Про Державний земельний кадастр», яким на Держземагентство України та його

територіальні органи покладено функцію здійснення державної реєстрації земельних ділянок у складі Державного земельного кадастру. З цією метою у складі цих органів влади діють державні кадастрові реєстратори, завданням яких є легалізація землевпорядних дій по формуванню земельних ділянок як окремих частин земельної поверхні, закріплення формування земельних ділянок у Державному земельному кадастрі (поземельній книзі) з присвоєнням їм кадастрових номерів – унікальних, неповторюваних на всій території України цифрових позначень ділянок, за якими земельні ділянки можна легко і точно ідентифікувати. Водночас з 1 січня 2013 р. вступив у дію й Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», який регламентує здійснення Державною реєстраційною службою України (Укрдержреєстр) функції державної реєстрації прав на земельні ділянки та інше нерухоме майно. Таким чином, система державної реєстрації прав на землю в Україні не є єдиною, оскільки реєстрація земельних ділянок як об'єктів земельних прав здійснюється одним органом влади (Держземагентством України та його територіальними органами), а державна реєстрація прав на земельні ділянки та суб'єктів цих прав – іншим органом влади (Укрдержреєстром). Така роз'єднаність сама по собі породжує певні проблеми, які необхідно розв'язувати. Крім того, враховуючи те, що, починаючи з 1 січня 2013 р., Держземагентство України та його територіальні органи здійснюють ще й функцію розпорядження землями сільськогосподарського призначення, які перебувають у власності держави, то це ще більше загострить проблему конфлікту інтересів у правовому статусі цього органу виконавчої влади. Тому вважаємо за доцільне передати функцію ведення Державного земельного кадастру, яка має яскраво виражений реєстраційний характер, Укрдержреєстрові України. Така передача, по-перше, сприятиме завершенню формування в нашій державі єдиного державного реєстру речових прав на земельну та неземельну нерухомість і, по-друге, сприятиме вдосконаленню правових засад діяльності Держземагентства України та його територіальних органів, зокрема шляхом розв'язання проблеми конфлікту інтересів у його правовому статусі.

1. *Швець В. Д.* Органи державної влади як суб'єкти земельних правовідносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К. – 20 с. 2. *Моторіна Т.* Проблеми організації управління і контролю в галузі земельних відносин // *Юридична Україна*. – 2004. – № 9. – С. 69–76; *Мирошніченко А. М.* Проблемні питання правового забезпечення управління у галузі земельних відносин // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. – 2005. – № 7 (45). – С. 55–66; *Кудрявцев А.* Деякі питання здійснення державного контролю у сфері управління використанням та охорони земельних ресурсів України // *Юридична Україна*. – 2006. – № 4. – С. 60–64; *Лісова Т. В.* Деякі питання державного управління в галузі використання й охорони земель // *Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій*. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – Вип. 85. – С. 74–80; *Настечко К. О.* Державна земельна погоджувальна служба: *absque omni exceptione* // *Часопис Київського університету права*. – 2010. – № 1. – С. 202–206. 3. *Бусуйок Д. В.* Поняття та види функцій публічних суб'єктів у сфері забезпечення раціонального використання та охорони земель // *Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності: монографія / кол. авт.; за ред. Ю. Л. Бошицького*. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – С. 169–183. 4. *Данилишин Б. М.* Земельні

відносини в економічній системі України: стан та перспективи розвитку // Земельне право України. – 2006. – № 4. – С. 9; *Новоторов О. С.* Земельні відносини в Україні: стан та перспективи розвитку // Земельне право України. – 2006. – № 9. – С. 28. **5.** *Щитович М.* Земельний мораторій – погляд фахівця // *Голос України.* – 2008. – 9 січня. **6.** *Кулинич П. Ф.* Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. – К.: Логос, 2011. – С. 555–559. **7.** Офіційний вісник України. – 2001. – № 46. – Ст. 2038. **8.** Там само. – 2003. – № 25. – Ст. 1178. **9.** Там само. – 2003. – № 29. – Ст. 1431. **10.** Там само. – 2003. – № 29. – Ст. 1432. **11.** Там само. – 2004. – № 1. – Ст. 1. **12.** Там само. – 2004. – № 28. – Ч. 1. – Ст. 1852. **13.** Там само. – 2004. – № 30. – Ч. 1. – Ст. 1993. **14.** *Кулинич П. Ф.* Як нам реорганізувати Держкомзем? // *Юридичний вісник України.* – 2005. – 19–25 лютого. – № 7. **15.** *Беспалый Б.* Земля і влада // *Голос України.* – 2003. – 11 квітня. – № 70 (3070). **16.** Офіційний вісник України. – 2010. – № 19. – Ст. 823. **17.** Там само. – 2010. – № 94. – Ст. 3334. **18.** Там само. – 2012. – № 85. – Ст. 3424. **19.** Там само. – 2011. – № 60. – Ст. 2405. **20.** Там само. – 2012. – № 78. – Ст. 3152.

УДК 349.2

Я. В. СІМУТІНА,
кандидат юридичних наук

ЮРИДИЧНІ ФАКТИЧНІ СКЛАДИ ЯК ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Стаття присвячена дослідженню складних підстав виникнення трудових правовідносин. Зокрема, розглянуті питання щодо поняття юридичного фактичного складу, його відмежування від складного юридичного факту. На підставі проведеного аналізу запропоновано правоутворюючий юридичний фактичний склад у трудовому праві визначати як цілісну систему різнорідних юридичних фактів, передбачених нормами права, що у певних випадках необхідна для виникнення трудового правовідношення. Наведена класифікація юридичних фактичних складів за такими критеріями: 1) за будовою (прості та складні); 2) за характером зв'язку між елементами – юридичними фактами (вільно пов'язані, складні (пов'язані) та змішані); за порядком та обсягом накопичення (завершені і незавершені). Окрема увага приділена аналізу складних підстав виникнення трудових правовідносин, закріплених у проекті Трудового кодексу України.

Ключові слова: юридичний факт, юридичний фактичний склад, складний юридичний факт, юридичні умови, трудові правовідносини, підстави виникнення.

Симутіна Я. В. Юридические фактические составы как основания возникновения трудовых правоотношений: отдельные аспекты

Статья посвящена исследованию сложных оснований возникновения трудовых правоотношений. В частности, рассматриваются вопросы относительно понятия юридического фактического состава, его разграничения со сложным юридическим фактом. На основе проведенного исследования предложено правообразующий юридический фактический состав в трудовом праве определять как целостную систему разнородных юридических фактов, предусмотренных нормами права, необходимых в определенных случаях для возникновения трудового правоотношения. Приводится классификация юридических фактических составов по таким критериям: 1) по строению (простые и сложные); 2) по характеру связи между элементами – юридическими фак-